

Závěrečná zpráva o projektu

Grantový program Karlovarského kraje

Údaje o projektu

název projektu: **Podpora populace užovky stromové**

Evidenční číslo smlouvy: **D 790/2011**

program: **Záchranné programy zvláště chráněných živočichů**

stručný popis projektu - cíle projektu:

1. Vytvořit mozaiku stanovišť a úkrytů v krajině
2. Vybudovat místa vhodná pro jejich rozmnožování
3. Zajistit údržbu a střežení již vybudované odchovny

Údaje o organizaci

organizace: **EC Meluzína RCAB číslo registrace MV ČR: VSC/1-16504/92R**

adresa sídla: **Brigádnická 710/2 Ostrov 363 01**

statutární zástupce: **Ing. Martin Lípa**

telefon: **+420777086620** e-mail: **ec.meluzina@volny.cz** www: **www.meluzina.info/**

Realizace projektu:

Současný stav řešené problematiky:

Ekologické centrum Meluzína – Regionální centrum Asociace Brontosaura (dále jen ECM) od 90. let 20. století spolupracuje s místními obyvateli na podpoře populace užovky stromové na pomezí Doupovských a Krušných hor. Užovka stromová zde žije více než jiné druhy plazů synantropně. Místní obyvatelé k němu mají poměrně pozitivní vztah včetně lidí, kteří mají fobii vůči plazům. Je to poměrně zajímavá výjimka z jinak poměrně ostražitého vztahu lidí k hadům.

V jádrovém území výskytu užovky stromové je dlouhodobě plánována přeložka silnice I/13, která každopádně razantně zasáhne do stávajícího životního prostředí místní populace tohoto kriticky ohroženého druhu. V rámci biologických průzkumů pro tuto stavbu se podařilo shromáždit mnoho nových dat o druhu. Další data a jejich ucelené zpracování přinesl záchranný program pro tento druh schválený Ministerstvem životního prostředí České republiky v roce 2009. Jeho uvedení v život má zde velkou šanci na úspěch právě díky pozitivnímu vztahu místních obyvatel. Dále uvedené aktivity jsou v souladu se záchranným programem druhu.

Popis realizace projektu

1. Zajištění údržby stávajících odchoven.

Na základě zkušeností z minulých let víme, že nejdůležitějším opatřením pro úspěšnou odchovnu je průběžné doplňování organické hmoty do odchovny. Součástí této hmoty musí být alespoň 10-15 hmotnostních % hnoje – nejlépe koňského. Průběžné doplňování hmoty zajišťuje přítomnost různě zralého substrátu. Samicím druhu to umožňuje vyhledat prostředí s optimální teplotou a vlhkostí.

Nejstarší odchovna je takto budována a udržována od roku 2005. Další zařízení je vybudováno ve vzdálenosti cca 200m od první odchovny tak, aby nedocházelo ke koncentraci plazů pouze na jednom stanovišti.

Vlastní zařízení pro rozmnožování užovek v obou případech tvoří masivní hromada smíšeného hnoje hospodářských zvířat s vysokým podílem koňského hnoje. Hromada substrátu je proložena dřevem - dutými kmeny a ohraničena dřevem a kameny.

Část dřev je vložena do substrátu, aby zde mohly vzniknout prostory pro úkryt hadů a kladení vajec. Užovky kolonizovaly během jednoho roku nová zařízení a nyní se zde již několik let rozmnožují.

2. Údržba mozaiky stanovišť a úkrytů v širším okolí odchoven.

V blízkosti odchoven je prostředí s tekoucí vodou a bujným bylinným pokryvem. Obojí je důležité za letních veder k udržení dostatečné vlhkosti ovzduší.

V okolí odchoveny bylo prováděno střídavé ruční sečení porostu. Cílem tohoto opatření je, aby se na malém prostoru střídala místa s nízkou vegetací a s vysokým porostem. Je to důležité jednak pro bezpečnost plazů. Je to nezbytné pro to, aby v horkých letních dnech mohly vyhledávat místa s optimální teplotou prostředí. Ruční sečení kosou pak zabrání zranění plazů.

3. Udržování míst vhodných pro jejich přezimování.

V rámci projektu byla udržována zeleň na okolních pozemcích. vyřezaná hmota větví je v průběhu let ukládána na hromady. Vzniká tak úkryt, kde jsou užovky bezpečnější před predátory (zvláště před černou zvěří). Po několika letech začínají být hromady dostatečně masivní i pro přezimování.

Dále byla vybudována a je průběžně udržována masivní kamenná zídka na stanovišti. Zídka je vybudována z velmi hrubého kamene s velkou tepelnou kapacitou. Za kameny byly ponechány větší prostory umožňující bezpečné přezimování.

Činnost byla průběžně dokumentována včetně fotografií.

Cíle projektu které byly splněny:

1. Umožnit rozmnožování užovky stromové v místech jejího pravidelného výskytu.
2. Zajistit nenápadný dohled zabraňující nelegálním odchytům.
3. Zajistit bezpečné úkryty pro užovky stromové během letní i zimní sezóny.
4. Pokračovat s přípravou populace užovky na rekonstrukci silnice č.13

Předpokládané výstupy projektu, které byly dodrženy:

1. Údržba dvou zařízení pro rozmnožování užovky stromové.
2. Údržba širšího okolí odchoven - celková výměra ploch: cca 2,2 ha
3. Fotodokumentace.

Poznámka závěrem

V rámci pozemkového spolku Meluzína spolupracujeme s dalšími vlastníky pozemků při ochraně užovky stromové a další druhů plazů. Zvláště při realizaci komplexních projektů v ose 6. Zlepšování stavu krajiny a přírody Operačního programu Životní prostředí byla provedena obdobná opatření na dalších lokalitách (celková plocha je cca 30ha). EC Meluzína RCAB provádělo v roce 2011 též průzkum dalších lokalit.

Příloha 1 fotodokumentace

Přítomnost juvenilních jedinců užovky stromové jsou důkazem, že odchovny jsou účinným opatřením.

Kamenná zídka je využívána hojně v období svlékání, kdy užovky několik dní nepřijímají potravu a hledají bezpečný úkryt.

Příloha 1 fotodokumentace

Predace černou zvěří, jezevcem a invazním druhy (mývalovec kuní a mýval) je pravděpodobně hlavní příčinou mortality zvláště dospělých užovek. Tento dospělý exemplář se stal pravděpodobně kořistí černé zvěře.

Synantropní způsob života poskytuje dobrou příležitost k pozorování druhu

Příloha 1 fotodokumentace

Slepyš křehký je nejběžnějším plazem v okolí odchoven. Je to zajímavé neboť by mohl být kořistí pro užovku stromovou. Často však lze pozorovat společné slunění obou druhů.

V okolí odchovny je zmije obecná v současnosti pozorována velmi vzácně. V podstatě je u ní patrný opačný trend než u ještěrky obecné.

Příloha 1 fotodokumentace

Užovka hladká se zde vyskytovala vzácně i v minulosti. Zdá se že tento stav se za pozorované období nezměnil.

Užovka obojková je spolu se slepýšem nejhojnějším plazem na stanovišti. Zdá se že tento stav se za pozorované období nezměnil.